AZ EGYHÁZASDENGELEGI ÖNKORMÁNYZAT TÁJÉKOZTATÓJA

DENGELEG

1999. NOVEMBER V. ÉVFOLYAM 11. SZÁM

BECSÜLJÉK MEG AZ ÖRÖKSÉGET UTÓDAINK!

Az egyházasdengelegi evangélikus templom története 1837-1955-ig

1999. november 7-én felolvastatott templomszentelési emlékünnepen, Garami Lajos kéziratának alapján készült e feljegyzés.

Templomunk főbejárata fölött négy arany szám csillog. Ezek hirdetik a templomunk alapkövének elhelyezésének időpontját. 1837-1842 között épült a templom az ősök áldozatos szeretetének és Isten háza után való vágyakozásának beteljesedéseként. Valóra vált a zsoltáros szava: „Szeretem a Te házadban való lakozást és a Te szentségednek helyét."

Őseink áldozatot nem sajnálva saját erejükből jórészt, sok fáradsággal és munkával építették e hajlékot Isten dicsőségére. Példát adtak ezzel az utódoknak, hogy szeressék a templomot. Ha pedig kell, akkor nagy áldozatokat hozva fenntartsák azt Isten dicsőségének és a hívek lelki üdvösségének szent céljára.

A templom a község volt földesurának Báró Podmaniczky Mihály templomának helyén épült. A canonica visitacio jegyzőkönyve szerint a falait a régi alapokra építették. Különben nem lehetett volna a türelmi rendelet értelmében a falu közepén templomot építeni. Öreg egyháztagok elmondása szerint – írja Garami Lajos 1958-as jelentésében – még több méter magasságú falakat is felhasználtak a régi falakból. Így a falakon állandó nedvesség mutatkozik, és rövid idő alatt mély repedések mutatkoznak a falakon.

Községünk régi település. A Szolnok nemzetség ősi helye. 1260-ban Dengenec néven szerepel egy egyezségben. 1320-27.-ben Dengelegh, 1542-ben Egyházasdengeleg Luther idejében már evangélikus. A török időben kipusztult lakosság helyére szlovák evangélikusokat telepítettek be. Elődeink első templomként a mai temetőben található Árpád–kori műemlék római katolikus templomot használták.

1837-ben még nem volt önálló az egyházközség, hanem leánygyülekezetként a sziráki evangélikus gyülekezethez tartozott. A templom első papja Valentinyi Sámuel lelkész volt. 1864. december 11-én lett a gyülekezet önállóvá saját lelkésszel. Valentinyi Sámuel hosszú szolgálata alatt kapott templomunk 3 új harangot. 1874. november 19-én hívogatták először a harangok a híveket az Isten imádására e hajlékba. 1878-ban közadakozás útján keresztelő kő került templomunkba.

Valentinyi Sámuel szolgálata alatt – 1897-ig 3 ízben volt renoválva a templom. 1899-ben új nádalást kapott a mennyezet, a padok alja lapos kövekkel lett kirakva, és a kis kertet díszes kovácsoltvas kerítéssel vették körül. Valódi lelkesedéssel rakták össze a hívek áldozatukat erre – írja a lelkész emlékiratában, amint visszatekint hosszú szolgálatára. Az utódok számára a következőket írja: „Becsüljék meg az örökséget utódaink. Nekik csak fenntartani és megőrizni kell mindazt, amit nekik átadunk. Az ő feladatuk nem olyan súlyos, mint a mienk volt."

1897-ben ónlemezzel fedték be a tornyot. Ezek a nevezetes évszámok a templom életében Valentinyi Sámuel, Cservenák Károly és Horvény Sándor kántortanító szolgálata alatt.

1909. április 10-én új lelkésze lett a templomnak: Szekej András. Az ő 40 éves szolgálata alatt 5 ízben volt a templom renoválva. 1911-ben a templom gerendázatát cserélték ki. Augusztus 7. – szeptember 18-ig tartott a renoválás. (Közben 3 hétig fedetlen volt a templom és a nyári zápor ellen ponyvával fedték be.) Ekkor kapta a tetőzet az első palát is. 1917-ben háborús célokra elvitték a templom 2 harangját a középsőt és a kisharangot. (csak a mai nagy harang maradt meg). Fájó szívvel búcsúzott a gyülekezet a két kedves haragjától.

1918-ban az orgona fém és vas sípjait viszik el hadi célokra. 1918-ban ismét renoválás volt. Ekkor kapta a templom a mai oltárképét özv. Dessewfy Ödönné és özv. Janó Mártonné adományaként. 1918-ban épült a szószék és a szószék korlát. Azelőtt a szószék az oltár fölött volt. Így emlékezik meg erről az akkori lelkész: „Három gazdaember igen ellenezte a kép behelyezését, és többen nem adtak a templomra semmit. Ez azonban nem gátolta a presbitériumot abban, hogy a munkához hozzáfogjanak, mikor még a pénz nem állt rendelkezésükre."

1924-ben volt a pótolt két harang felszentelése. A szolgálatot Kiss István püspök végezte. 1926-ban villámcsapás érte a templomot és megrongálódott az orgona, az oltár és a falak. A javításokat hamar elvégezték. 1931-ben Kiss István püspök canonica visitaciót tartott a gyülekezetben.

folytatás a 2. oldalon

folytatás az 1. oldalról

1937. október 31-én ünnepelte a gyülekezet a templom 100 éves évfordulóját ünnepi istentisztelet keretében. A díszközgyűlés határozata fejezte ki a nap jellegét: „Hálával és kegyelettel emlékezünk meg a hitbuzgó őseink áldozatkészségéről, kik példa gyanánt állanak előttünk, miképpen kell a hitnek és a szeretetnek a gyümölcseiben megnyilvánulnia. A második század mezsgyéjét azzal az erős elhatározással lépjük át, hogy tovább is töretlen hittel ragaszkodunk evangélikus hitünkhöz, Isten igéjéhez, a templomhoz, s ezen drága kincsekért készek vagyunk minden áldozatra."
Erre az ünnepre a lelkész kiadott egy füzetet „Kövesd példájukat" címmel, mely a templomépítő ősökről szólt. Az ünnepi alkalomra ismét megújult a templom.

1941-ben a templomot belülről kifestik. Révész Alfréd sziráki lelkész szenteli fel.1944-ben a második világháború hullámai elérik Dengeleget is. A középső harangot elvitték katonai célokra. 1948-ban volt az utolsó renoválás Szekej András lelkészsége alatt. Mlinarcsek Pál volt a gondnok és Pandúr János az egyházfi. Ekkor a templomot Dr. Csengődi Lajos esperes szenteli fel.

7 évre rá ismét időszerűvé vált a renoválás.1955 elején a presbitérium elhatározta, hogy hozzáfognak a renováláshoz. Az oltárkép feletti felírás a jelenetet ábrázoló igeszakaszból való: „Vigyázzatok és imádkozzatok" - ezzel is állandó éberségre és könyörgésre buzdítja ez az ige a templomba járókat. Jakus Pál felügyelő elgondolása és terve alapján új templomlépcső épült. Az akkori lelkész így ad hálát a renoválásért:" Isten megáldott minket, célhoz értünk. Vár a megújított templom, hogy hallhassuk az örök élet beszédét. Nyitva áll az ajtó minden evangélikus ember előtt. Becsüljük meg, szeressük féltő szeretettel, hiszen a mienk. Isten nekünk rendelte, hogy áldozatos szívű, hűséges, odaadó, egymást szerető emberekké tegyen bennünket. Rajtunk is igazzá legyen Krisztus mondása: „Úgy fényeskedjék a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei atyátokat."

A templomot 1998-ban újra renoválták, külsőleg megújult. Most e belső felújításra van szükség. Isten adjon erőt, bölcsességet és szeretetet, hogy a templomunkat belülről is méltóképpen felújíthassuk.
Röviden az orgonáról:

1894.december 30-án szólalt meg először a régóta óhajtott orgona a kóruson, hogy zengje Isten dicséretét. A kórus közepén helyezték el az orgonát, melynek játszóasztala egészen a kórus elején helyezkedik el. Az orgonának 5 változata van, de kombinált rendszerű. Rieger féle orgona, melyet 1894-ben vásárolt az egyházközség. Reihel Nándor a jagerdorfi „Rieger cég" budapesti megbízottja építette. A kombinált rendszerű orgonát 1925-ben látták el pedálokkal. Eredeti Rieger konstrukció, melyet manuális emberi erő mozgatott. Nagy Gyula nevéhez fűződik a villanymotor beszerelése a hangszerbe. 1983-ban volt a generál felújítása az orgonának. Az orgona motort Héks Ödön budapesti mester készítette Trajtler Gábor országos egyházzenei igazgató javaslatára.

Tóth Attila evangélikus lelkész

A messziről jött lelkész

Szeretettel köszöntöm a DENGELEG olvasóit. Augustinus szavait hívom segítségül, aki a szerető Istenről szól: „Isten szeretet és mindenütt jelen van. Ebben a kijelentésben teljes szívvel hinni, egész életünk átalakulását jelenti."

Ezt a mindenütt jelen lévő szeretetet tapasztaltam meg Nyíregyházán. Az evangélikus gyülekezetben részesültem a keresztség szentségében, és itt tettem hitvallást először hitemről a gyülekezet előtt konfirmáció alkalmán. Konfirmációs igém-életem vezérigéjévé lett: „Ne fél, mert megváltottalak, neveden szólítottalak téged, enyém vagy." (Ézs.43.1.) A nagytemplom oltára elől indultunk el feleségemmel együtt Isten áldásával. Igazi segítőtársat rendelt mellém az Isten, aki hitével és szeretetével segít a lelkészi munkámban.

Nyíregyháza után a következő város Budapest volt az életemben. Szakközépiskolát befejezve döntenem kellett: a gépek szolgálatába állok vagy hallgatva az Isten hívásának az emberhalászat nagy munkáját vállalom fel. Az utóbbit választottam, mert az emberek megmentése sokkal több, mint hideg, rideg telefonközpontok javítása. 1982-ben jelentkeztem a Teológiai Akadémiára (ma Hittudományi Egyetem). Első év után elvittek katonának, és Lenti laktanyájának „örömeit és keserveit élvezhettem" 18 hónapig. A próba azonban a javamra vált, mert az Isten a rosszat is javamra tudta fordítani. Visszatérve a katonai szolgálatból tanulmányaimat tovább folytattam. 1988 júl. 2-án kaptam meg a lelkészi oklevelemet. Dr. Nagy Gyula püspök úr bocsátott ki lelkészi szolgálatba a kelenföldi gyülekezetben.

Első szolgálati helyem Eger híres városába vezetett. Egy kis gyülekezet harmadik lelkészeként kezdhettem el munkámat. Néhai Újhelyi Aladár elődömre – aki 41 évet szolgált a Mátra lábánál fekvő szép városban - szeretettel gondolok vissza. Tőle és Sárkány Tibor volt miskolci esperestől sokat tanultam. Itt született meg 1992-ben első fiúgyermekünk, Attila. Boldogan éltünk első szolgálati helyünkön, amelyre mindig szívesen és hálával gondolunk vissza.

1989. július 8-án a lelkészi vizsga után beiktattak az egri gyülekezet lelkészi állásába. 1992. január 28-ig szolgáltam Egerben, majd a szegedi gyülekezet hívására a „napfény városába " költöztem családommal együtt. Közel hét évi lelkipásztori munkám során Kistelektől Makóig gondoztam a szórványban élő evangélikus híveket. A zsoltáros szavai jutnak az eszembe, amikor visszatekintek a küzdelmes évekre:„Áldjad, én lelkem, az Urat, és egész bensőm az ő szent nevét! Áldjad, én lelkem, az Urat, és meg ne feledkezzél semmi jótéteményéről! "(103. Zsolt. 1.2.)

Szegeden született meg 1994-ben második gyermekünk, Ákos. Mosolygó arca új örömet hozott életünkbe.

folytatás a 3. oldalon

folytatás a 2. oldalról

A messziről jött lelkész

Ez év októberében választott meg az egyházasdengelegi evangélikus gyülekezet lelkipásztorául. Október 20-án költöztünk e Cserhát alján fekvő szép faluba. D. Szebik Imre püspök a sziráki gyülekezet helyettes lelkészi feladatát is rám bízta. Így két anyagyülekezet pásztori feladatát végzem Isten segítségével. Feleségem a hatvani megyei kórház gyermek és csecsemőosztályán dolgozik gazdasági nővérként. Nagyobbik gyermekem iskolába, a kisebbik pedig óvodába jár.

Bemutatkozásom végén Augustinus gondolataihoz térek vissza. Az Isten szeretete jelen van mindenütt, Egerben, Szegeden, Egyházasdengelegen és Szirákon is. Az Ő szeretetéből élek én és családom. A benne való hit állandó belső átalakulást, Istenhez való fordulást jelent. Isten kegyelméből és erejéből élünk minden nap.

Isten áldása legyen mindannyiunk életén és munkáján!

Tóth Attila lelkész

Advent

Krisztus király ünnepén az egyházi év befejeződött, ilyenkor minden keresztény embernek illik egy számvetést készítenie, hogy az új évet, az új adventet új lélekkel kezdhesse meg. Adventkor nemcsak Krisztus első eljövetelét készítjük elő, hanem a másodikat a dicsőséges eljövetelét is. Ilyenkor bűnbánó lélekkel és szívvel várjuk a Megváltó eljövetelét.

Az ünnepek előtti bevásárlástól fontosabb a lélek a lelkület felkészítése az igazi csodára a Megváltó eljövetelére. Fontos azt is szemelőt tartani, hogy Jézus másodszor is eljön., mert minden kettős Jézusnál. Kettős születése, egyrészt Istentől, másrészt a Szűztől.

Kettős az alászállás, az első a rejtett betlehemi éjszakába, második az eljövendő, pedig dicsőséges és szembeötlő lesz. Az első eljövetelekor csendesen, szelíden igyekezett mindenkit megnyerni, másodszor viszont mindenki szükségszerűen az uralma alá kerül. Ezért készen kell legyünk, hogy az a nap ne váratlanul érjen bennünket.

Nem bújhatunk el Isten üdvözítőszándéka elől, feladatainkat el kell végeznünk, talentumainkat gyarapítani szükséges.

Mégis adventkor a csendességbe elrejtett szelíd gyermek Jézus befogadására készülünk, hogy a szeretet ünnepén valóban megszülessen a meleg szobában, az emberi szívekben.

Jancsovics Zoltán

Katolikus krónika

A templom felújítása lassan már látható formában is megkezdődik. Még ebben az évben földtani kutatásokat végeznek, ahol a katolikus és más vallású testvéreink fizikai munkájára is szükség lesz. A felújításra jelenleg 30 millió forint körüli összeg áll rendelkezésre. A statikai megerősítés kivitelezésére három lehetséges cég jöhet számításba, mindegyik 20 millió forint nagyságrendű ajánlatot adott.

Szeretnénk felhívni a figyelmét a katolikus híveknek, hogy a templomunk takarítása a kifüggesztett névsor szerinti rendben történik, ezért kérjük az érintetteket, hogy a lehetőségek szerint áldozzák rá szabadidejükből azt a néhány órát a munka elvégzésére.

A katolikus és az evangélikus egyház vezetői egy közös nyilatkozatot adtak ki, amelyben az 500 éves szakadás egyik teológiai akadályát szüntették meg. Így még közelebb érezhetjük hozzánk evangélikus testvéreinket.

Jancsovics Zoltán

Mikulás ünnepségek

Községünkbe 1999. december 4-én, szombaton érkezik meg a Mikulás. Főhadiszállása a Kultúrotthonban lesz, ide vár mindenkit nagy szeretettel.

Délután 3 órakor a gyerekek Mikulás köszöntő ünnepségére kerül sor. Óvodásaink és iskolásaink lázasan készülnek a nagyszakállú vendág fogadására. Magyar és szlovák nyelvű műsorukat, reméljük, sok érdeklődő is megtekinti. A szervezők szeretettel várnak mindenkit.

Este nyolckor a Faluvédő Egyesület és a dengelegi ifjúság Mikulás bált rendez, melyre a belépődíj 3oo forintba kerül. A vigadni vágyókat élő zene, gazdag büfé és tombola várja. Éjfélkor megérkezik a Mikulás is, aki kiosztja ajándékait és virgácsait. Érdem szerint, ahogy dukál!

A szervezők szeretettel várnak mindenkit!

Faluvédő Egyesület

Javaslat

Kedves Dengelegiek, Tisztelt Újságolvasó Tábor!

A jelen számban néhány aktualitásról szeretnék szólni: Kezdjük talán az előző számból kimaradt mondattal, amely szerint fontos intelem, hogy náthás időszakban gyakran mossunk kezet, és lehetőség szerint tartózkodjunk a kézfogástól, ugyanis a felső légúti betegségeket okozó baktériumok és vírusok a közvetlen egymásra köhögésen és tüsszentésen kívül kézfogással, illetve tömegközlekedési eszközön a kapaszkodó egymás utáni megfogásával terjednek könnyedén.

A másik aktuális kérdés az influenza és az ellene készített védőoltások.

Fenti betegség egyike a több száz vírus okozta felső légúti náthás betegségnek. Különlegességét az adja, hogy viszonylag magas lázzal, jelentős kísérő izületi és izomfájdalmakkal, illetve fejfájással társul és gyakoribb a szövődményes másodlagos betegség kialakulása, mint például a tüdőgyulladás.

Ellene védőoltások léteznek, melyek egyszeri beadást követően kb. két hét alatt kialakuló és egy szezonig tartó védettséget biztosítanak. Természetes módon egyéb vírus okozta náthás megbetegedés ellen védettséget nem nyújtanak.

Jelentőségük akkor van, ha hazánkban az influenza járványszerűen tömegesen fordul elő. Erre példa néhány év óta nem volt, így évről-évre nagyobb az esélye a következő járvány eljövetelének.

Az influenzának speciális gyógyszere nincs, ellene csak megelőző védőoltással védekezhetünk. Ha már felléptek a tünetei, teendő a következő: fájdalom és lázcsillapítás algopyrinnel, bőséges teázás, nagy dózisú C. vitamin (felnőttnek 2 X 500 mg.) kalmopyrin 3x1 étkezés közben. Kisgyermekek és felnőttek hirtelen kiugró lázának csillapítására mai napig legtökéletesebb a hűtőfürdő, amely az egész testfelület hűvös-langyos vízzel történő áztatását vagy zuhanyoztatását jelenti minimum 5 percig. Közösségbe nem szabad menni, otthon gyakran kell szellőztetni. Orvoshoz akkor kell vele fordulni, ha egyéb kísérő tünetek is jelentkeznek, mint pl. köhögés, nehéz légzés.

Más: januártól tervezem gondozási napok bevezetését. Kedden a cukorbetegeket várom éhgyomorra ellenőrzésre és gyógyszeríratásra, csütörtökönként pedig magas vérnyomásos és szívbetegeimet várom ellenőrzésre. Lehetőség lesz helyben EKG készítésére is. Újdonság még a váróteremben elhelyezendő TV és videó készülék, amelyeken, a TV sorozatokon kívül a fenti napokon az adott betegségekkel kapcsolatos videó oktató filmek vetítése is rendszeressé válik.

Remélem, hogy mindezek a jobb orvos-beteg kapcsolatot, a lakosság számára a betegségek szélesebb körű ismeretét, a színvonalasabb ellátást és az ideálisabb egészségi állapotot fogják eredményezni.

További jó egészséget és a csúszós utakon balesetmentes és elesésmentes közlekedést kívánva.

Háziorvosuk:

Dr. Balogh Botond

Felhívás!

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium vezetése – tekintettel Nógrád megye rendkívül elhanyagolt, gyomos állapotára, a belterületi földhasználók vonatkozásában - **gyommentesítési program**ot rendelt el.

1988. évi 2. törvényerejű rendelet a növényvédelemről, egységes szerkezetben a végrehajtására kiadott 5/1988. (IV. 26.) MÉM rendelet alapján:

Tvr. 7. § **Aki földet**, erdőt **használ, növényt termeszt,** növényt, növényi terméket feldolgoz, forgalomba hoz, tárol vagy felhasznál (a továbbiakban: termelő), **köteles a károsítók ellen védekezni, terjedésüket megakadályozni, szükség esetén azokat elpusztítani,** valamint a zárlati károsítókkal való fertőzést vagy annak gyanúját a növényvédelmi hatóságnak bejelenteni.

Tvr. 8. § (1) A károsítók tömeges elszaporodásának veszélye esetén, valamint, **ha a termelő nem tesz eleget a 7. §-ban előírt védekezési kötelezettségének, a növényvédelmi hatóság határozatban kötelezi a termelőt a szükséges védekezés elvégzésére**.

(2) **Ha a termelő a növényvédelmi hatóság határozatában foglaltaknak nem tesz eleget, a szükséges munkálatokat a növényvédelmi hatóság a termelő költségére végezteti el** (közérdekű védekezés).

A gyommentesítés helyzetét 1999. november 8-ától folyamatosan ellenőrzik.

Egyházasdengeleg , 1999. november 9.

Schirling István sk.
mb. jegyző

DENGELEG Az Egyházasdengelegi Önkormányzat tájékoztatója. Kiadja az *Egyházasdengelegi Polgármesteri Hivatal*
3043 Egyházasdengeleg, Rákóczi út 79., ☎/🖷 32/487-111; 32/487-023;
http://www.westel.hu/~dengpmh; E-mail: egyhazasdengeleg @ nograd. hu
Felelős kiadó: Kovács Tibor polgármester